

MARINA ČUBRIĆ

Sociolingvističko istraživanje krematonima

Uvod

Naziv *krematonim* relativno je nov onomastički naziv, a *krematonimija* je uz antroponimiju i toponimiju treći dio onomastičkoga korpusa. U *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja* objavljenome 2024. godine u izdanju Instituta za hrvatski jezik (ur. Milica Mihaljević i Lana Hudeček) krematonim se definira kao 'ime objekta ili pojave nastale ljudskom djelatnošću', vidi 1. sliku. Krematonimi su odraz suvremenoga stanja jezika, ali i osobnih želja svojih nadjevatelja.

krematonim

definicija: ime objekta ili pojave nastale ljudskom djelatnošću

područje: onomastika

nepreporučeni nazivi: ergonim, tehnonim, eponim, ekonim, ime proizvoda

engleski: chrematonym

njemački: Chrematonym

francuski: chrématonyme

talijanski: crematonimo

ruski: крематоним

češki: chrématonymum

švedski: krematonym

napomena: Šimunović donosi veoma iscrpnu podjelu krematonima s obzirom na vrstu imenovanoga denotata u 15 skupina s mogućnošću njezina proširivanja: 1. imena ustanova, udruga, tvrtka, 2. imena ustanova poput crkava i redovničkih zajednica, 3. imena umjetničkih skupina, 4. imena političkih i vojnih saveza, 5. imena građevina, groblja i sl., 6. imena prometnica, tunela, 7. zaštićena imena proizvoda tvrtke, 8. imena prometalu, 9. imena umjetnina, novina, knjiga, filmova, molitava, 10. imena festivala, izložaba, simpozija, 11. imena sportskih natjecanja, 12. imena blagdana i praznika, 13. imena odličja, 14. imena škola, 15. imena povijesnih događaja itd. U hrvatskoj onomastici navode se još nazivi *ergonim* i *tehnonim*, *eponim* i *ekonim* (koji su višeznačni, pa nisu prikladni za uporabu) te *ime proizvoda* (koji je zapravo podskupina krematonima). Od imenice *krematonim* tvori se pridjev *krematonimni*.

1. slika: Obrada naziva *krematonim* u *Rječniku jezikoslovnoga nazivlja*

Opis istraživanja

U sklopu proučavanja onomastičkoga gradiva u četvrtome razredu gimnazije napravljeno je malo istraživanje o jezičnoj motiviranosti krematonima u gradu Zagrebu. Krematonimi se ne nalaze u sadržajima ishoda za onomastiku, ali su posebno zanimljivi postali učenicima jer su često duhoviti, novi su (za razliku od toponima), njima su neki posebno važni i identificiraju se s njima jer su to imena objekata koje često posjećuju.

U projektu su sudjelovala dva maturalna razreda – 4.A i 4.C zagrebačke Nadbiskupske klasične gimnazije. Svaki učenik trebao je zapisati deset krematonima u blizini svojega mjesta stanovanja. Predloženo je da se zapisuju imena kafića, restorana, frizerskih salona i salona ljepote, trgovina, pekarnica, mesnica... Prikupljeno je 312 krematonima (neki su se ponavljali, pa su ispušteni) koji su zatim raspoređeni u sedam skupina: kafići, frizerski saloni / saloni ljepote, *pizzerije*, restorani, pekarnice, trgovine/mesnice i ostalo (kazališta i sl.).

Po jedan je učenik iz svakoga razreda bio zadužen za objedinjavanje popisa prikupljenih krematonima. Njima su svi učenici predali svoje popise, a oni su krematonime razvrstavali u tablice prema objektima koji ih nose. Na kraju su te dvije tablice spojene u jednu i svaki je razred analizirao prikupljene krematonime na zajedničkom korpusu.

Glava tablice izgledala je ovako:

kafići	frizerski saloni/ saloni ljepote	<i>pizzerije</i>	restorani	pekarnice	trgovine/ mesnice	ostalo (kazališta i sl.)

Poticaj za istraživanje bila je izjava učenika da imaju dojam da u Zagrebu jako mnogo objekata ima strana imena, osobito iz engleskoga jezika. Da bismo to opovrgnuli ili potvrdili, krenuli smo u prikupljanje korpusa krematonima. Prikupljanje je bilo vrlo jednostavno i nije zahtijevalo ni vrijeme ni napor. U obradu je ušlo 309 krematonima. Nakon objedinjavanja krematonima u zajedničku tablicu započela je raščlamba.

Polazno pitanje u raščlambi podataka bilo je: Ima li koji jezik dominantan utjecaj na oblikovanje krematonima? Ako ima, može li se uspostaviti sustav toga utjecaja? Dodatno je uključeno i pitanje o motiviranosti antroponimima ili toponimima.

Učenicima su u skupinama analizirali jednu ili dvije skupine krematonima, ovisno o broju krematonima u skupini. Napravili su jednostavnu statistiku svake skupine po dvama kriterijima: jezik podrijetla i motiviranost antroponimima i toponimima. Naime, vrlo

se brzo u općemu pregledu korpusa pokazalo da su neke skupine krematonima snažno motivirane upravo imenima i prezimenima.

Istraživanje podrijetla nekih krematonima bilo je veoma zanimljivo jer se nije znalo otkud potječe koje ime. Primjerice Budweiser je zapravo toponim – to je njemački egzonom za češko mjesto Budějovice. Katkad je bilo teško odrediti i jezik podrijetla – talijanski ili latinski. Za engleski jezik uzeti su samo oni primjeri koji su strane riječi, a ne posuđenice iz engleskoga jezika, npr. *park*.

Prikupljen je korpus koji se sastoji od ovih krematonima:

kafići, barovi (104)

2M, Africa, Alcatraz, Alfresco, Ankora, Antonio, Arbaro, Argentina, Arka, Astoria, Barok, Baza, Bells, Biker beer factory, Bobi, Bohem, Black Jack, Bordo, Brlog, Camelia, Catalpa, Caty, Inverno, Centar, Cigla, Corner, Diamant, Dinamo, Don Quijote, Domus, Dora, Domino, Dorian, Dvorište, Đoni, Fontana, Gray, Galerija, Garden, Gec, Glembay, Gradna, Gradska straža, Golf, Havana, Herli, Heat, History, Innotesco, Industry bar, Ipak, Jaguar, Johann Franck, Kasper, Keglič, Kod Pipote, Kod mosta, Kongo, Koktel, Kuna, Kustos, Mrzla piva, Lagano, Lastavica, Le Monde, Leonardo, Melis, Metropolis, Millenium, Mimice, Mr. Fogg, Net, Noir, Old school, Orijent, Otok, Palmer, Panta rei, Palainovka, Park, Pinocchio, Revelin, Ramazzotti, Roka, Royal pub, Selčina, Sherlock, Simfonija, Skala, Sobica, Stribor, Tangenta, Titla, Trinity, Tropik, Vagabondo, Vacanza, Valentino, Vivaldi, Vivas, Virage, Zagi, Zebra, Zuu

frizerski saloni, saloni ljepote (40)

As, Adore, Belezza, Bilbao, Blondina, Broadway pomade, Blaža, Blondy, Božena, Dandy, Dolores, De Porress, Duša, Faca, Fluid, Fox, Franić, Green room, Katarina, Kod Maje, Ko te šiša, La barbiera, Lily, Loknica, Mario, Moni, Neno, Nina, Picasso, Ogledalce, Stella, Stil, Tanino, Touchet, Unique, Valea, Zurkica, Žuti balon, You, W

pizzerije (32)

2, Al dente, Amfora, Ara, Bimbo, DG, Dominos, Duksa, Frattelli, Gracija, Hallo, Kod Žaca, Kum, Lazi, Mona Lisa, Mihita, Mozzarella, NO 1, Oliva, Papavero, Park, Pizz'up, Pizza bar, Pizza hut, Pizzasso, Purger, Riky's oliva, Stari Zagreb, Verona Due, Viva, Volare, Zero zero

restorani (53)

Ambasador, Ban za Van, Babriga, Big five, Bistro, Boban, Bonaca, Budweisser, Capuciner, City club grill, Delminivm, Foodwood, Galus, Gladne oči, Grand marnier, Hrga grill, Jarunski dvori, Kod Banje, Kod Debelog, Kaktus, Kvaka, Lagvić, Lavica, Magazinska

klet, Madera, Mihita, Mandić, Marun, Maroon, Maxi pub, Nokturno, Napoli, Noel, Orkan, Papa Toni, Peking, Petar Pan, Plac, Pod mirnim krovom, Portus, Renić, Respect, Rustica, San Pietro, Scooby Doo, Submarine, Špajza, Tian Tan, Tiffany, U prolazu, V starem melinu, Zagorka, Zlatna školjka

pekarnice (31)

Anita, Blendy, Britanac, Bukovac, Centar, Croatia, Dafina, Dinara, Dubravica, Europa, Feniks, Klara, Korica, Kustošija, Mladost, Mlinar, Monika, Nela, Noć i dan, Samoborska pekara, Mira, Oranice, Radoš, Romaja, Sunce, Šestine, Trajković, Trešnja, Vili, Zagreb, Zlatni klas

trgovine, mesnice i sl. (40)

Madona (prodavaonica vjenčanica), Ruža (trgovina), Prehrana, Šimović (trgovina), Nikolina (prodavaonica vjenčanica), Studio 56 (trgovina), Anamarija (trgovina), Konzum, Ravlič (mesnica), Kanurić (mesnica), Cerovski (mesnica), Braća Palić (mesnica), Banana (voće i povrće), Grašo (trgovina), Prežec (trgovina), Kut (trgovina), Marić (zlatarnica), Dodić (zlatarnica), Rodić (zlatarnica), Stella (cvjećarnica), Spar, Lidl, Tu tu (trgovina), Kudelić (mesnica), Kamelija (cvjećarnica), Mikulin optika, Točkica, Prokulica (trgovina), Orhideja (cvjećarnica), Panda (trgovina), Studenac (trgovina), Prosvjeta (trgovina papira), Vrutak (trgovina), Mali lug (pekarnica), Zorica (cvjećarnica), Prehrana (trgovina), Lav (trgovina odjeće), Hedera (cvjećarnica), Garica (trgovina kanabisa), Hop (zoo trgovina)

kazališta i sl. (9)

Komedija, Mačak Paško (dječji vrtić), Mandić (autoškola), Safe start (autoškola), Stop (autoškola), Špalj (autoškola), Trešnja (kazalište), Žar-ptica (kazalište), Knap (kazalište)

Tablično je prikazana statistička raščlamba provedene analize:

kafići, barovi (104)

jezik	hrvatski	engleski	talijski	grčki	latinski	francuski
broj krematonima	53	26	14	2	6	3
postotak	50,9 %	25 %	13,4 %	2 %	5,7 %	2,8 %
antroponimi	20	14 %				
toponimi	8	7 %				

frizerski saloni, saloni ljepote (40)

jezik	hrvatski	engleski	talijanski	grčki	latinski	francuski
broj krematonima	26	8	3	--	--	3
postotak	65 %	20 %	7,5 %	--	--	7,5 %
antroponimi	14	35 %				
toponimi	1	2,5 %				

pizzerije (32)

jezik	hrvatski	engleski	talijanski	grčki	latinski	francuski
broj krematonima	10	5	16	--	1	--
postotak	31 %	15 %	50 %	--	3,1 %	--
antroponimi	4	12,5 %				
toponimi	2	6,2 %				

restorani (53)

jezik	hrvatski	engleski	talijanski	njemački	latinski	francuski	kineski
broj krematonima	29	9	6	1	2	3	3
postotak	54,7 %	17 %	11 %	1,8 %	3,7 %	5,6 %	5,6 %
antroponimi	9	17 %					
toponimi	7	21 %					

pekarnice (31)

jezik	hrvatski	engleski	talijanski	grčki	latinski	francuski
broj krematonima	29	1	--	--	1	--
postotak	94 %	3 %	--	--	3 %	--
antroponimi	9	29 %				
toponimi	13	41 %				

trgovine, mesnice i sl. (40)

jezik	hrvatski	engleski	talijanski	grčki	latinski	njemački
broj krematonima	38	--	--	--	--	2
postotak	95 %	--	--	--	--	5 %
antroponimi	18	45 %				
toponimi	--	--				

kazališta i sl. (9)

jezik	hrvatski	engleski	talijanski	grčki	latinski	francuski
broj krematonima	8	1	--	--	--	--
postotak	89 %	11 %	--	--	--	--
antroponimi	3	33 %				
toponimi	--	--				

Zaključak

Hrvatski jezik najzastupljeniji je u većini krematonima, osim u imenicama *pizzerija*, u kojima, očekivano, prevladava talijanski jezik. Engleski jezik najzastupljeniji je u imenima kafića, barova i restorana. Zanimljivo je da među imenima mesnica i trgovina gotovo uopće nema engleskih imena, nego u njima dominiraju imena motivirana antroponimima, i to najviše prezimenom za mesnice i zlatarnice, a imenom za cvjećarnice i prodavaonice vjenčanica.